

De Fuhrhopschool aan de Planetenlaan te Haarlem

Bouw van een nieuwe school is noodig.

In het aan de gemeente toebehoorend schoolgebouw aan de Overtonstraat 42 zijn thans gehuisvest de bijzondere St. Willebrordusschool (6 klassen), de openbare Fuhrhopschool (6 klassen), alsmede 2 openbare opleidingsklassen.

Nu het schoolbestuur zich met een permanente huisvesting in bedoeld gebouw kan vereenigen en ook het bestuur van de R.K. Jongensschool voor M.U.L.O. zich bereid heeft verklaard de beschikbaarstelling van een gedeelte van bedoeld gebouw voor de vestiging van zijn school voor uitgebreid lager onderwijs te aanvaarden, wenschen B. en W. het schoolgebouw Overtonstraat nadat daaraan eenige verbeteringen zullen zijn aangebracht, beschikbaar te stellen ten behoeve van de huisvesting van beide bijzondere lagere scholen.

Om beide scholen op voldoende wijze te kunnen huisvesten, zullen de lokalen op de verdieping door optrekking van de kap in overeenstemming met de eischen van het Bouwbesluit moeten worden gebracht. Deze veranderingen zullen op 1 September 1939 gereed moeten zijn.

Aangezien het in het voornemen ligt een gedeelte van het gebouw in den oostelijken vleugel t.w. 3 benedenlokalen en de bioscoopzaal met aangrenzende lokalen op de verdieping, ter beschikking van de gemeente te houden, om daarin eventueel tijdelijke klassen en ook kindervoeding onder te brengen, komt het B. en W. gewenscht voor de beschikbaarstelling van de lokalen ten behoeve der beide bijzondere scholen, bij wijze van bruikleen te doen plaats hebben.

De kosten van een en ander worden geraamd op f 42.000, voor het bijzonder onderwijs en f 6000 voor het openbaar onderwijs.

Voor de Fuhrhopschool zal per 1 September 1940 een nieuw gebouw noodig zijn, dat B. en W. voornemens zijn te stichten op een terrein aan de Planetenlaan.

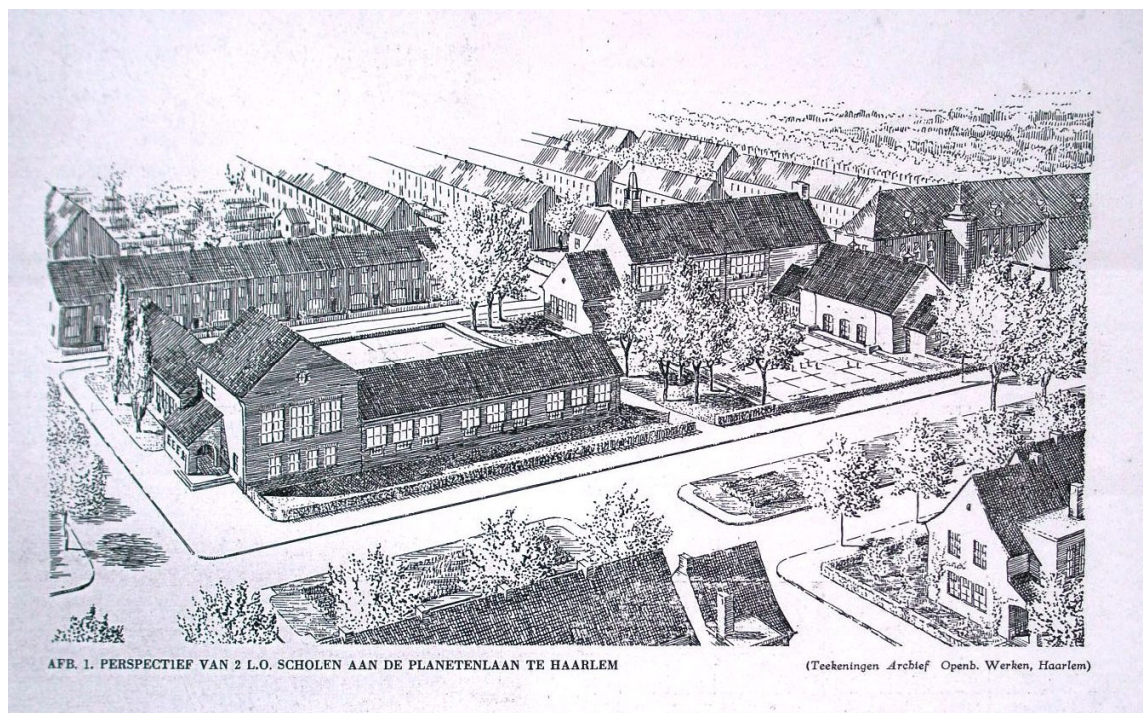
Het ligt in de bedoeling om het nieuwe gebouw voor de Fuhrhopschool te doen bestaan uit 7 gewone leslokalen, benevens een gymnastieklokaal. Er is hier dus geen sprake van vermeerdering van het aantal openbare lagere scholen, doch alleen van het overbrengen van een bestaande school naar een nieuw gebouw.

Hieronder een artikel, geschreven door Ir. G. Friedhoff, hoofdingenieur Openbare Werken te Haarlem, juli 1943 in de schrijftaal uit die tijd.

Aan de Planetenlaan te Haarlem zijn in het uitbreidingsplan twee scholen op één grondstuk geprojecteerd. Eén dezer scholen: de Führhopschool, is gebouwd; de andere is in project gereed. Op het terrein was eenig opgaand hout aanwezig, afkomstig van een ter plaatse gesloopte oude boerderij. Bij het ontwerp dezer scholen is het behoud van deze boomen vooropgesteld; helaas zijn in den winter 1941-1942 enkele van de minst zware door buurtbewoners tot brandstof verwerkt. Bij het ontwerp zijn de beide scholen zoodanig op het terrein geplaatst, dat ze met elkaar een harmonische compositie vormen. Eén school is laag gehouden, de andere heeft een verdieping. De speelplaatsen zijn gescheiden door een voetpad, dat tusschen de bestaande boomen aan de Planetenlaan naar den daarachter geprojecteerde weg voert.

De massawerking der beide gebouwen is in een beweeglijk rhytme van hoog en laag ten opzichte van elkaar afgestemd, waardoor getracht is de moeilijkheid om twee gelijksoortige gebouwen naast elkaar te plaatsen zonder dat dit een saai aspect oplevert, op te lossen.

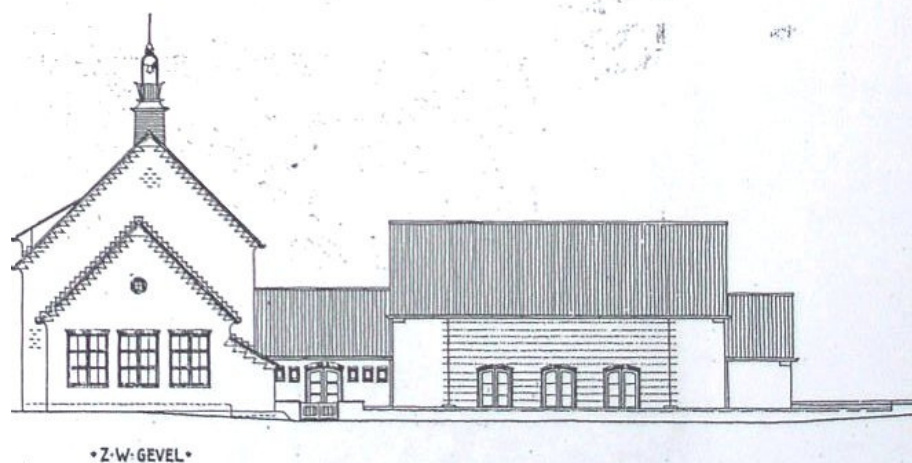
Wat de indeeling betreft, hierover valt – na hetgeen in Publieke Werken 1941 no. 7 is geschreven - weinig te vertellen, daar dezelfde principes als daar vermeld, ook hier in toepassing zijn gebracht. In de gangen is een kleine variatie toegepast op de tot heden meer gebruikelijke wijze van klerenberging; deze was zoodanig, dat de kleeren nis toegankelijk was door een breede middenopening. In de practijk geeft het wel eens moeilijkheden, dat de kinderen zich in de hoeken van deze garderobe nis verdringen.

Om dit te voorkomen en een zekere circulatie mogelijk te maken, zijn in deze school de nissen door twee smallere doorgangen bereikbaar, waardoor geen gedrang der kinderen meer kan ontstaan.

De gymnastiekzaal is weer geheel van gele machinale baksteen, terwijl het plafond met isolatieboard is bekleed. De hoeken van de baksteen in den raamdag zijn later onder 45° weggehakt, daar deze scherpe baksteenkant bij de les oefeningen bezwaar opleverden. Bij een bezoek van inspecteurs van de lichamelijke opvoeding kwamen nog enkele wenschen naar voren, die bij een volgende bouw onder het oog zullen worden gezien, nl. de baksteen, die voor de wanden worden gebruikt, moet zoo glad mogelijk zijn en ook glad platvol worden gevoegd om stofvorming te voorkomen; een uitgebreider waschelegenheid werd tevens gewenscht, voorzien van een lagen terrazzo bak, waarboven een serie kranen, op een zoodanige hoogte aangebracht, dat deze zoowel voor de voeten als voor hoofd en handen gebruikt kunnen worden.

Waar tegenwoordig de gymnastiekschoenen van slechte kwaliteit zijn en afgeven, wordt het onderwijs in scholen, waar de vloer splintervrij is, op de bloote voeten gegeven. Dat is voor de voeten juist zeer goed; er is echter meer behoefte om ze te waschen en daarvoor is dus een meer uitgebreide waschinrichting noodzakelijk.

Het daktorentje, waarin een luidbel is opgehangen, is van ijzer. De plaatsing van dit torentje houdt verband met den bouw der beide scholen; na uitvoering van de tweede school vormt dit min of meer het middelpunt van het geheele complex, terwijl het bovendien in de as van een geprojecteerde straat is geplaatst.

Voor beide scholen kan met één ketelhuis voor de centrale verwarming worden volstaan. Beide zijn bij de nu gebouwde school ondergebracht; de centrale verwarmingskelder kan dus een installatie voor beide scholen bevatten. De silo's zijn zoo groot, dat een jaarrantsoen daarin opgeborgen kan worden.

Door de Oudercommissie is een klok aangeboden, die de bekende sierkunstenaar Jan Eisenloeffel in messing vervaardigde. Deze is in de traphal aangebracht; de wijzerplaat, welke ajour is bewerkt, heeft een achtergrond van matblauw, waartegen de gele messingkleur fraai uitkomt.

Door de tijdsomstandigheden was het niet mogelijk om behoorlijk standaardmeubilair aan te schaffen, zooals dat anders gebruikelijk was. Er is nu getracht van den nood een deugd te maken door eenvoudig meubilair te ontwerpen en voor deze school te doen vervaardigen. Er waren voor anders scholen ook nog wat stoelen noodig, zoodat een grooter aantal tegelijk besteld kon worden. Uit den aard der zaak moest hierdoor een iets grooter bedrag worden besteed, dan in normale tijden voor dit doel uitgegeven wordt; hetgeen er voor gekregen werd, is echter ook wat beter.

Luchtfoto vlak na de voltooiing

gezicht vanaf de Planetenlaan.

Voor de wandversiering van de kamer van het hoofd en die van het personeel is steeds een klein bedrag uitgetrokken, waarvoor ook bij deze school weer van enkele plaatselijke kunstenaars een houtsnede, litho, ets e.d. zijn aangekocht. Met opzet worden verschillende grafische technieken hiervoor uitgezocht, omdat deze dan tevens de mogelijkheid bieden om deze, wanneer dit gewenst wordt, bij het tekenonderwijs te gebruiken om een bescheiden begin te maken met het bijbrengen van belangstelling voor de verschillende kunsten.

De Führhopschool is opgetrokken in warmroode machinale baksteen van dun formaat. Het dak is met blauwe pannen gedekt. In de gangen zijn ijzeraarden vloertegels gebruikt van zeer lichte tint; de lambrizeeringen zijn van geglazuurde baksteen.

De omgeving van de school is gedeeltelijk bouwrijp gemaakt, doch door de tijdsomstandigheden zijn er nog geen woningen op gebouwd en zelfs nog niet geprojecteerd. Het is wel te verwachten dat, wanneer de omstandigheden normaler geworden zijn, er spoedig een aanvang gemaakt zal worden met de bebouwing van deze wijk. Daarna zal dan, naar wij hopen, de 2^e school ook gebouwd kunnen worden. Het is voor de beoordeling van de nu gebouwde Führhopschool noodzakelijk om hiermee rekening te houden. Zij staat nu wat eenzaam in de vlakte en heeft behoefte aan burens, aan elken kant!

Wanneer we de plattegronden van de scholen, die den laatsten tijd gebouwd zijn onder de regelen van het bouwbesluit, vergelijken met die, welke een 60 jaar geleden tot stand kwamen, treft het hoe deze laatste een geheel anderen geest ademden. En al zijn we gewend ons eigen werk met een zekeren trots te toonen en van iedereen te hooren, dat ze zoo mooi zijn, dan moeten we toch niet uit het oog verliezen, dat de toegezwaaide lof voor een deel voortvloeit uit het gloednieuwe van de afwerking van het gebouw en voorts uit de betere aanpassing van de huidige hygiënische en schooltechnische eischen. De sanitaire installaties zijn op een geheel ander plan gebracht; de centrale verwarming en ventilatie zijn steeds beter verzorgd; er wordt meer aandacht besteed aan de zonrichting, waarbij niet vergeten moet worden, dat gewijzigde inzichten daartoe aanleiding hebben gegeven en inzichten zullen zich blijven wijzigen. Het is dan ook m.i. heelemaal niet onmogelijk, dat er op het gebied der zonrichting te zijner tijd weer andere opvattingen gehuldigd zullen worden. Er zijn eerst scholen gebouwd met ramen op het Noorden, niet uit onachtzaamheid maar doelbewust; nu wenscht men veel zon, maar ik acht het zeer goed mogelijk, dat het teveel aan zon op boeken en schriften weer een reactie zal uitlokken. Zelf tracht ik de scholen zoodanig te oriënteren, dat er alleen 's morgens zon in de lokalen komt, wat op de stemming van den beginnende dag van invloed kan zijn! Maar niet te lang, en zoo mogelijk in den middag geen zon meer, wat met het oog op het warmere jaargetijde groote voordelen biedt.

Een moeilijkheid voor het bepalen van den zonnestand in dezen tijd is de wisselende tijdsindeling van zomer- en wintertijd, terwijl de nu geldende tijd een anderen zonnestand op de schooluren geeft, dan onze Amsterdamsche tijd.

De gymnastiekzalen zijn royaler en beter uitgerust en ook daarbij blijken we weer verder te willen gaan nu de lichamelijke opvoeding terecht onze warme belangstelling heeft. De wenschen en eischen voor de hygiënische verzorging stijgen en daarvan is de uitbreiding der sanitaire installatie een noodzakelijk gevolg. Ook het onderwijs heeft zich gewijzigd en stelt ook daardoor enkele andere eischen, waardoor de schoollokalen van nu beter zijn uitgerust dan die van vroeger.

Maar tegenover al deze werkelijke voordelen op zakelijk gebied, op het gebied van de techniek (en dan bedoel ik daarbij in te sluiten de “techniek van het onderwijs”) staan enkele nadeelen, die toch wel eens genoemd mogen worden. Dat zijn de zuinigheid en de geestelijke armoede van dezen tijd. De oudere scholen mogen dan al voor onze huidige eischen veranderd zijn, er staat een grootere royaliteit tegenover in de ruimtewerking, een werkelijk architectonisch scheppen met ruimten, waaraan we tegenwoordig niet of nauwelijks toekomen. Ook in de keuze der materialen en in de bewerking daarvan vinden we een grootere liefde en een ruimere beurs. De scholen die ik hierbij op het oog heb, zijn een paar in Haarlem nog in gebruik zijnde scholen van den gemeente-architect Leij uit de jaren 1882-1883.

Ik weet dat deze scholen ten tijde van haar ingebruikstelling opzien baarden en bezoek van elders lokten; ze zullen dus niet als norm kunnen gelden voor hetgeen in die jaren gebruikelijk was. Er is na deze periode een tijd gekomen, waarin scholen gebouwd moesten worden, doch weggestopt werden op binnenterreinen. Dat heeft uit het oogpunt van het onderwijs het voordeel van de rustige ligging, maar er werd toen ook niets meer aan het geestelijk deel van deze gebouwen gedaan en het werden kubieke meters ombouwde ruimten, die licht en lucht binnen lieten en waarin gewerkt kon worden – meer niet!

De school in 2011

De reactie daarop is gelukkig gekomen en we zien weer overal in den lande scholen bouwen, die niet onverschillig zijn, die liefde toonen van allen, die hieraan hun werkzaam aandeel leverden; maar een enkele kleinburgerlijkheid is er dikwijls niet vreemd aan en wordt mede bevorderd door de op cm. afgestemde voorschriften, waarmede het moeilijk is zóó om te gaan, dat deze benepenheid vermeden wordt. De laatste jaren zijn we ook zoo gewend aan glad en vlak werk, dat aan een verzorgd profiel, dat licht opvangt en vasthoudt en reliëf geeft, eigenlijk nauwelijks gedacht wordt. Wat natuursteen op die plaatsen, die aan sterke slijtage zijn blootgesteld, wat beeldhouwwerk, het kan allemaal medehelpen om het werk voor een zekere armoede te vrijwaren. Ik weet wel, dat kostbare materialen geen noodzaak zijn voor goede architectuur, maar benepenheid is nooit inspirerend! En hoe zullen onze scholen er uit zien, wanneer de tijd en de jeugd er na 60 jaren in en door en over zijn gegaan? Een school in Haarlem, die door de tijdsomstandigheden aan een zeer intens (en ongewoon)

gebruik is blootgesteld geweest en nog slechts een 5 tal jaren oud is, begint nu reeds last van ouderdomskwalen te krijgen.....de "fleur" is er af....

Als het nieuwe er af is, moet er iets overblijven; het is goed dit van den aanvang af voor oogen te houden en te trachten iets te maken, dat ook zonder glans een goeden indruk blijft maken. Zoo zijn de scholen van de architect Leij met een verheugenden ruimtelijke royaliteit opgezet en al zijn ze verouderd op velerlei gebied, als vormgeving van hetgeen toendertijd gevraagd werd, hebben ze nog zekere waarde en zij geven ons een voorbeeld van den architect die de scholen ontwierp, als van het stadsbestuur dat ze deed bouwen.

Het ware te wenschen, dat onze nieuwe scholen ook een zekere royaliteit in ruimtelijk opzicht konden toonen en het bouwbesluit wat minder knellende banden aanlegde. Bij de stijgende kwaliteit, die we in onzen scholenbouw in het algemeen kunnen constateeren, zou dit een welkome aanvulling zijn, terwijl wat meer geld, om wat meer doorgewerkt te kunnen detailleren, geen overdaad zou zijn.

Klassiefoto uit een onbekend jaar. Let op de voor de school typerende raampartij.

De school aan de Planetenlaan te Haarlem.

Kosten op f 152.075 geraamd.

Bij raadsbesluit van 18 October 1939 zijn de uitwerkte plannen betreffende den bouw van een school voor gewoon lager onderwijs aan de Planetenlaan (Fuhrhopschool) goedgekeurd. Aangezien destijds — in verband met de buitengewone omstandigheden — geen nauwkeurige raming der kosten kon worden gemaakt, hebben B. en W. toen geen voorstel gedaan om het voor dezen bouw benodigde crediet te hunner beschikking te stellen.

Inmiddels heeft de aanbesteding van dit werk plaats gehad. De kosten worden thans begroot als volgt: grond f 28.875, bouw, inrichting en leermiddelen (rond) f 123.200, totaal f 152.075.

B. en W. verzoeken den raad thans dit bedrag te beschikking te stellen.

Haarlems Dagblad 20-4-1940

Voorstel om het crediet voor den bouw van een school aan de Planetenlaan, in verband met de duurere materialen, te verhoogen van f 123.200 tot f 152.075.

Haarlems Dagblad 25-4-1940